

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Մանկավարժություն և հոգեբանություն
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Լ. Գ. Բաղդասարյան /Ս.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 10

«27» նոյեմբեր 2023 թ.

ՄՀ/բ-027 Հաղորդակցման հոգեբանություն ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 031301.00.6 Հոգեբանություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 031301.01.6 Հոգեբանություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Մանկավարժության և հոգեբանության
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ Հեռակա
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ 4-րդ կուրս, 1-ին կիս.

Դասախոս՝ Մադլեն Միքայելյան
/անուն, ազգանուն/
Էլ. հասցե/ներ madmikayelyan@yandex.ru

Վանաձոր- 2023 թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	4
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	4
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	5
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	5
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	6
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	6
8.	Դասավանդման մեթոդներ.....	7
9.	Ուսումնառության մեթոդները	7
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	8
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....	9
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.....	10
12.1.	Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ.....	10
12.2.	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	15
12.3.	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	19
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.....	24
14.	Գնահատում.....	25
14.1.	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.....	25
15.	Դասընթացի նկարագրիչ.....	համառոտ 27

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Հաղորդակցման հոգեբանություն» դասընթացը կարևորվում է հոգեբանության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 031301.01.6 կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է ձևավորել հաղորդակցման հոգեբանության բնագավառի վերաբերյալ գիտական և կիրառական պատկերացումներ, ձևավորել այնպիսի գիտելիքներ, կարողություններ, որոնք թույլ կտան արդյունավետ կերպով կազմակերպել և իրականացնել հաղորդակցման գործընթացը անձնական և մասնագիտական ոլորտներում, ինչպես նաև ձևավորել ընդհանուր-մշակութային և մասնագիտական կոմպետենցիաներ, որոնք անհրաժեշտ են բուհի շրջանավարտին:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- հաղորդակցման հոգեբանության հիմնական հասկացությունների յուրացում,
- հաղորդակցման սոցիալ-հոգեբանական օրինաչափությունների մասին գիտելիքների յուրացում,
- գործնական հաղորդակցման էթիկայի և հոգեբանության սկզբունքների մասին գիտելիքների յուրացում,
- փոխհարաբերություններում արդյունավետ շփումների մեթոդների օգտագործման հիմնական կարողությունների տիրապետում,
- գործնական և միջանձնայի ոլորտներում հաղորդակցման մշակույթի դաստիարակում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Հաղորդակցման հոգեբանություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը 031301.01.6 «Հոգեբանություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Ընդհանուր հոգեբանություն», «Սոցիալական հոգեբանություն» դասընթացներից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը և /կամ կոմպետենցիաները.

«Հաղորդակցման հոգեբանություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա հաղորդակցման և գործունեության փոխադարձ կապը,
2. իմանա հաղորդակցման նպատակները, գործառույթները, տեսակները և մակարդակները,

3. իմանա սոցիալական փոխազդեցության տեսակները,
4. իմանա հաղորդկցման ընթացքում փոխըմբռնման մեխանիզմները,
5. տիրապետի հաղորդակցման տեխնիկաների և հրաների, գրույցը վարելու, լսելու կանոններին, համոզելու տեխնիկաների,
6. տիրապետի կոնֆլիկտները լուծելու եղակներին,
7. կարողանա կիրառել արդյունավետ հաղորդկացման տեխնիկաներ և հնարներ մասնագիտական գործունեության ընթացքում,
8. կարողանա կիրառել վարքի ինքնակարգավորման հնարներ միջանձնային հաղորդակցման ընթացքում:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

10. Ծրագրի կրթական վերջնարդյունքները:			
		Գ. Ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ	
		Գ1	Պատրաստել զեկուցումներ, ներկայացնել հետազոտության արդյունքները, վարել գիտական բանավեճեր
		Գ2	Օգտվել տեղեկատվական աղբյուրներից, մշակել և ներկայացնել տեղեկատվությունը
		Գ3	Ձգտել զարգացնելու ինտելեկտուալ, կոմունիկատիվ և կազմակերպչական հմտությունները
Բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ			
Բ1.	Կազմակերպելու հոգեբանական ուսումնասիրություններ և հետազոտություններ, կիրառելու հետազոտության արդյունքների որակական և քանակական մեթոդները, կատարելու մասնագիտական հոգեբանական մեկնաբանություններ	Բ4	Ստեղծագործելու, մոդելավորելու և իրացնելու գործունեության տարբեր տեսակների հոգեբանական աջակցություն՝ դրսևորելով նորարարական և առաջադեմ մոտեցումներ
Բ3	Մասնագիտական գործառույթների իրականացում, անհատական և խմբային աշխատանքների կազմակերպում:		

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի

պահանջների.

«Հաղորդակցման հոգեբանություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել հոգեբանի մասնագիտական գործունեության ընթացքում և սոցիալական հոգեբանության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)		3 կրեդիտ/90 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն		8
Գործնական աշխատանք		6
Մեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք		76
Ընդամենը		90
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Ստուգարք	Ստուգարք

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական

պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային զրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են՝

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի եռությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր, վավերագրական ֆիլմերի դիտում:

9. **Ուսումնասրության մեթոդներն են՝** մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, գիտական աղբյուրների իքնուրույն վերլուծություն:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապլունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հասկացություն հաղորդակցման մասին: Հաղորդակցման կառուցվածքը: Հաղորդակցման էության վերաբերյալ հիմնական մոտեցումները ռուսական և արտասահմանյան հոգեբանության մեջ:	2		2		
2.	Հաղորդակցման կոմունիկատիվ կողմը: Հաղորդակցման ինտերակտիվ կողմը: Հաղորդակցման պերցեպտիվ կողմը: Հաղորդակցման ոչ վերբալ բաղադրիչի հոգեբանական բնութագիրը:	2		2		
3.	Հաղորդակցման առանձնահատկությունները կոնֆլիկտի պայմաններում: Հետադարձ կապի հաստատումը միջանձնային հաղորդակցման ընթացքում և հաղորդակցային պատնեշների հաղթահարումը:	2		1		
4.	Մարդկանց վրա ներգործելու սոցիալ-հոգեբանական մեթոդները և ֆենոմենները: Գրավոր և հեռախոսային հաղորդակցման հոգեբանական առանձնահատկությունները:	2		1		
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		8		6		

11. Ուսումնասմեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
-----	-------------------	---------------------

Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Андреева Г. М. Социальная психология. – М. 2016.- 384с. 6	
2.	Горянина В. А. Психология общения М: ВЛАДОС , 2018.- 416с.	
3.	Грецов А.Г., Азбель А.А. Узнай себя. Психологические тесты для подростков. – СПб., Питер, 2006. – с. 94-96.	
4.	Панфилова А.П. Психология общения: учебник для студ. учреждений сред. проф. Образования.- 3-е изд., стер..- М.: Изд. Центр «Академия», 2016.- 368с.	
5.	Рогов Е.И. Психология общения. - М.: ВЛАДОС, 2007.- 335с.	
6.	Шеламова Г.М. Деловая культура и психология общения М: Академия. 2017.- 160 с	
7.	А. К. Болотова, Юрий Жуков, Психология коммуникаций , Высшая школа экономики; Москва; 2015	
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Психология влияния: Хрестоматия. – СПб: Питер, 2000.	
2.	Свенцицкий А.Л. Социальная психология. – М.: Проспект, 2004.	
3.	Леонтьев А.А. Психология общения. – М.: Смысл, 2005.	
4.	Знаков В.В. Понимание в познании и общении. – М.: ИПРАН, 1994. – С. 120 –142.	
5.	Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии – СПб. Питер, 2018.- 400 с.	
6.	.Батаршев А. В. Психодиагностика способности к общению или Как определить организаторские и коммуникативные качества личности.- М.:ВЛАДОС, 2016.- 176 с.	
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	https://www.koob.ru/	
2.	https://psyjournals.ru/	
3.	https://www.elibrary.ru/defaultx.asp?	
4.	https://cyberleninka.ru/	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն
1.	Հասկացություն	Հաղորդակցումը որպես հետազոտության	2	ՊԳ-1.2

	<p>հաղորդակցման մասին: Հաղորդակցման կառուցվածքը:</p>	<p>առարկա: «Հաղորդակցում» հասկացության սահմանումը: Նրա կառուցվածքը և միջոցները: Հաղորդակցման բնութագիրը և բովանդակությունը: Հաղորդակցման գործառնությունները: Հաղորդակցման կոմունիկատիվ, ինտերակտիվ և պերցեպտիվ կողմերը: Հաղորդակցման տեսակներն ու տիպերը: Հաղորդակցման գործընթացի ընդհանուր օրինաչափությունները:</p>		<p>ԼԳ-4</p>
<p>2.</p>	<p>Հաղորդակցման էության վերաբերյալ հիմնական մոտեցումները ռուսական և արտասահմանյան հոգեբանության մեջ:</p>	<p>Հաղորդակցման և գործունեության միասնությունը: Բիհեյվյորիզմ. սոցիալական ուսուցման տեսությունը և սոցիալական փոխանակման տեսությունը: Կոգնիտիվիզմ. կառուցվածքային բալանսի տեսություն, հաղորդակցային ակտերի տեսություն, կոնգրուենտության տեսություն: Հոգեվերլուծություն: Հումանիստական հոգեբանություն: Դերային հարացույց: Միմլիկ ինտերակցիոնիզմ: Դրամատիկ մոտեցում:</p>	<p>2</p>	<p>ՊԳ-3 ԼԳ-4</p>
<p>3.</p>	<p>Հաղորդակցման կոմունիկատիվ կողմը</p>	<p>Տեղեկատվության փոխանակման առանձնահատկությունները հաղորդակցային գործընթացում: «Հաղորդակցում», «հաղորդակցային</p>	<p>2</p>	<p>ՊԳ-1,3 ԼԳ-4</p>

		կումպետենտություն», «հաղորդակցային գործընթաց» հասկացությունները: Հաղորդակցման կառուցվածքը, հիմնական գործառույթները և տեսակները: Հաղորդակցման հիմնական բաղադրատարրերը: Հաղորդակցային գործընթացի փուլերը: Հաղորդակցման տեսակները: Հաղորդակցման միջոցները: Խոսք: Խոսքի առանձնահատկությունների կիրառումը գործընկերոջ հետ փոխըմբռնման և հաղորդակցման նպատակին հասնելու համար: Ունկնդրելու տեսակները. ռեֆլեքսիվ (ակտիվ), ոչ ռեֆլեքսիվ (պասիվ), էմպաթի:		
4.	Հաղորդակցման ինտերակտիվ կողմը	Հաղորդակցումը որպես փոխազդեցություն: Սոցիալական դերի հասկացությունը: Սոցիալական դերերի տեսակները և բնութագրերը: Դերային սպասումներ: Դերային կոնֆլիկտ: Սոցիալական դերի ազդեցությունը անձի զարգացման վրա:	2	ՊԳ-5,6 ԼԳ-2,4
5.	Հաղորդակցման պերցեպտիվ կողմը	Հաղորդակցումը որպես մարդկանց կողմից միմյանց ընկալելու գործընթաց: Միջանձնային ընկալման էությունը և	2	ՊԳ-1,2 ԼԳ-5

		<p>հիմնական բնորոշումները: Միջանձնային ընկալման հասկացությունը: Մարդկանց՝ միմյանց գնահատելու ճշգրտության և համարժեքության վրա ազդող հիմնական պայմաններն ու գործոնները: Մացիալական պերցեպցիայի գործառույթները: Միջանձնային ճանաչման մեխանիզմները: Իդենտիֆիկացիա: Էմպաթիա: Պրոյեկցիա: Կաուզալ ատրիբուցիա: «Լուսապսակի էֆեկտ»: «Առաջնայնության» և «նորության» էֆեկտ: Ստերեոտիպացում: Միջանձնային գրավչություն: Ռեֆլեքսիա: Դեցենտրացիա: Գործոններ, որոնք խանգարում են ճիշտ ընկալել և գնահատել մարդկանց:</p>		
6.	<p>Հաղորդակցման ոչ վերբալ բաղադրիչի հոգեբանական բնութագիրը</p>	<p>Ոչ վերբալ հաղորդակցում: Կինետիկա: Տակեսիկա: Պրոքսեմիկա: Հարալեզվական համակարգ: Ոչ լեզվական համակարգ: Հասկացություն խրոնոտոպերի մասին: «Տեսողական կոտակտ»: Հայացք: Կին: Կինեմորֆեր: Արտահայտչական կլաստեր: Ձեռքսեղմում: Ժեստեր և մարմնադիրքեր: Դիմախաղ:</p>	2	<p>ՊԳ-1,5,6 ԼԳ-5,6</p>
7.	<p>Հաղորդակցման</p>	<p>Հասկացություն կոնֆլիկտի և նրա</p>	2	<p>ՊԳ-2,4</p>

	առանձնահատկությունները կոնֆլիկտի պայմաններում	սոցիալական դերի մասին, կոնֆլիկտի տեսակները, կառուցվածքը, փուլերը: Կոնֆլիկտների դասակարգումը, մարդկանց վարքի տեսակները կոնֆլիկտային իրավիճակներում: Կոնֆլիկտների պատճառները և հետևանքները: Կոնֆլիկտների հանգուցալուծումը և վարքի ռազմավարությունները կոնֆլիկտային իրավիճակներում:		ԼԳ-5
8.	Հետադարձ կապի հաստատումը միջանձնային հաղորդակցման ընթացքում և հաղորդակցային պատնեշների հաղթահարումը	Անձնական հետադարձ կապի հաստատում: Հետադարձ կապի կանոնները: Հաղորդակցային պատնեշներ: Գովասանք, կառուցողական քննադատություն, ասսերտիվություն և դրանց բնութագրերը:	2	ՊԳ-3,4 ԼԳ-3,5
9.	Մարդկանց վրա ներգործելու սոցիալ-հոգեբանական մեթոդները և ֆենոմենները	Հոգեբանական ներգործության հասկացությունը և նրա տեսակները: Հոգեբանական ներգործության տեսակները. տեղեկատվա-հոգեբանական, հոգեծին, հոգեվերլուծական, նյարդալեզվական, հոգեմետ: Հոգեբանական ներգործության օրինաչափությունները: Կոգնիտիվ	2	ՊԳ-2,4,6 ԼԳ-2,3

		<p> դիսոնանս: Համոզում: Կարծրատիպեր: Դիրքորոշում: Դիրքորոշումների ձևավորման և դրսևորման օրինաչափությունները: Դիրքորոշումների փոփոխման գործընթացը: Ներշնչում: Ներշնչվողականություն: Ընդհանուր ներշնչվողականություն: Իրավիճակային ներշնչվողականություն: Խմբային ներշնչվողականություն: Կոնտրսուզեստիա: Ֆրուստրացիա: Ահաբեկում: Հուզական ճնշում: Տազնապ: Ճգնաժամ: Մանիպուլացման առանձնահատկությունները: Վարակում: </p>		
10.	<p> Գրավոր և հեռախոսային հաղորդակցման հոգեբանական առանձնահատկությունները </p>	<p> Գրավոր խոսքի մշակույթ: Գործնական նամակագրություն: Գործնական նամակներ գրելու առանձնահատկությունները: Գործնական նամակներին ներկայացվող հիմնական պահանջները: Նամակների հետ աշխատելու հնարները: Հեռախոսային հաղորդակցման առանձնահատկությունները: Հեռախոսային հաղորդակցմանը ներկայացվող հիմնական պահանջները: Հեռախոսագրույցի կառուցվածքն ու կոմպոզիցիան: Աշխատանք գործնական </p>	2	<p> ՊԳ-2,3,5 ԼԳ-3,5,6 </p>

		նամակագրության հետ:		
--	--	---------------------	--	--

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող Հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն ¹
1.	Հասկացություն հաղորդակցման մասին: Հաղորդակցման կառուցվածքը:	Հաղորդակցումը որպես հետազոտության առարկա: «Հաղորդակցում» հասկացության սահմանումը: Նրա կառուցվածքը և միջոցները: Հաղորդակցման բնութագիրը և բովանդակությունը: Հաղորդակցման գործառույթները: Հաղորդակցման կոմունիկատիվ, ինտերակտիվ և պերցեպտիվ կողմերը: Հաղորդակցման տեսակներն ու տիպերը: Հաղորդակցման գործընթացի ընդհանուր օրինաչափությունները:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ-1.2 ԼԳ-4
2.	Հաղորդակցման էության վերաբերյալ հիմնական մոտեցումները ռուսական և արտասահմանյան	Հաղորդակցման և գործունեության միասնությունը: Բիհեյվյորիզմ. սոցիալական ուսուցման տեսությունը և սոցիալական փոխանակման տեսությունը:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ-3 ԼԳ-4

¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	<p>հոգեբանության մեջ:</p>	<p>Կոգնիտիվիզմ. կառուցվածքային բալանսի տեսություն, հաղորդակցային ակտերի տեսություն, կոնգրուենտության տեսություն: Հոգեվերլուծություն: Հումանիստական հոգեբանություն: Դերային հարացույց: Սիմվոլիկ ինտերակցիոնիզմ: Դրամատիկ մոտեցում:</p>			
	<p>Հաղորդակցման կոմունիկատիվ կողմը</p>	<p>Տեղեկատվության փոխանակման առանձնահատկությունները հաղորդակցային գործընթացում: «Հաղորդակցում», «հաղորդակցային կոմպլեքսություն», «հաղորդակցային գործընթաց» հասկացությունները: Հաղորդակցման կառուցվածքը, հիմնական գործառույթները և տեսակները: Հաղորդակցման հիմնական բաղադրատարրերը: Հաղորդակցային գործընթացի փուլերը: Հաղորդակցման տեսակները: Հաղորդակցման միջոցները: Խոսք: Խոսքի առանձնահատկությունների կիրառումը գործընկերոջ հետ փոխըմբռնման և հաղորդակցման նպատակին հասնելու համար: Ունկնդրելու տեսակները. ռեֆլեքսիվ (ակտիվ), ոչ ռեֆլեքսիվ (պասիվ), էմպաթի:</p>	<p>1</p>	<p>Բանավոր հարցում</p>	<p>ՊԳ-1,3 ԼԳ-4</p>

	<p>Հաղորդակցման ինտերակտիվ կողմը</p>	<p>Հաղորդակցումը որպես փոխազդեցություն: Սոցիալական դերի հասկացությունը: Սոցիալական դերերի տեսակները և բնութագրերը: Դերային սպասումներ: Դերային կոնֆլիկտ: Սոցիալական դերի ազդեցությունը անձի զարգացման վրա:</p>	1	Բանավոր հարցում	<p>ՊԳ-5,6 ԼԳ-2,4</p>
	<p>Հաղորդակցման պերցեպտիվ կողմը</p>	<p>Հաղորդակցումը որպես մարդկանց կողմից միմյանց ընկալելու գործընթաց: Միջանձնային ընկալման էությունը և հիմնական բնորոշումները: Միջանձնային ընկալման հասկացությունը: Մարդկանց միմյանց գնահատելու ճշգրտության և համարժեքության վրա ազդող հիմնական պայմաններն ու գործոնները: Սոցիալական պերցեպցիայի գործառույթները: Միջանձնային ճանաչման մեխանիզմները: Իդենտիֆիկացիա: Էմպաթիա: Պրոյեկցիա: Կաուզալ ատրիբուցիա: «Լուսապսակի էֆեկտ»: «Առաջնայնության» և «նորության» էֆեկտ: Ստերեոտիպացում: Միջանձնային գրավչություն: Ռեֆլեքսիա: Դեցենտրացիա: Գործոններ, որոնք խանգարում են ճիշտ ընկալել և գնահատել մարդկանց:</p>	2	Բանավոր հարցում	<p>ՊԳ-1,2 ԼԳ-5</p>

<p>Հաղորդակցման ոչ վերբալ բաղադրիչի հոգեբանական բնութագիրը</p>	<p>Ոչ վերբալ հաղորդակցում: Կինետիկա: Տակեսիկա: Պրոքսեմիկա: Հարալեզվական համակարգ: Ոչ լեզվական համակարգ: Հասկացություն խրոնոտոպերի մասին: «Տետոդական կոտակտ»: Հայացք: Կին: Կինեմորֆեր: Արտահայտչական կլաստեր: Ձեռքսեղմում: Ժեստեր և մարմնադիրքեր: Դիմախաղ:</p>	<p>1</p>	<p>Բանավոր հարցում</p>	<p>ՊԳ-1,5,6 ԼԳ-5,6</p>
<p>Հաղորդակցման առանձնահատկությունները կոնֆլիկտի պայմաններում</p>	<p>Հասկացություն կոնֆլիկտի և նրա սոցիալական դերի մասին, կոնֆլիկտի տեսակները, կառուցվածքը, փուլերը: Կոնֆլիկտների դասակարգումը, մարդկանց վարքի տեսակները կոնֆլիկտային իրավիճակներում: Կոնֆլիկտների պատճառները և հետևանքները: Կոնֆլիկտների հանգուցալուծումը և վարքի ռազմավարությունները կոնֆլիկտային իրավիճակներում:</p>	<p>2</p>	<p>Բանավոր հարցում</p>	<p>ՊԳ-2,4 ԼԳ-5</p>
<p>Հետադարձ կապի հաստատումը միջանձնային հաղորդակցման ընթացքում և հաղորդակցային</p>	<p>Անձնական հետադարձ կապի հաստատում: Հետադարձ կապի կանոնները: Հաղորդակցային պատնեշներ: Գովասանք, կառուցողական քննադատություն, ասսերտիվություն և</p>	<p>2</p>		<p>ՊԳ-3,4 ԼԳ-3,5</p>

<p>պատնեշների հաղթահարումը</p>	<p>դրանց բնութագրերը:</p>			
<p>Մարդկանց վրա ներգործելու սոցիալ-հոգեբանական մեթոդները և ֆենոմենները</p>	<p>Հոգեբանական ներգործության հասկացությունը և նրա տեսակները: Հոգեբանական ներգործության տեսակները. տեղեկատվա-հոգեբանական, հոգեծին, հոգեվերլուծական, նյարդալեզվական, հոգեմետ: Հոգեբանական ներգործության օրինաչափությունները: Կոգնիտիվ դիստանս: Համոզում: Կարծրատիպեր: Դիրքորոշում: Դիրքորոշումների ձևավորման և դրսևորման օրինաչափությունները: Դիրքորոշումների փոփոխման գործընթացը: Ներշնչում: Ներշնչվողականություն: Ընդհանուր ներշնչվողականություն: Իրավիճակային ներշնչվողականություն: Խմբային ներշնչվողականություն: Կոնտրսուգեստիա: Ֆրուստրացիա: Ահաբեկում: Հուզական ճնշում: Տագնապ: Ճգնաժամ: Մանիպուլացման առանձնահատկությունները: Վարակում:</p>	<p>2</p>	<p>Բանավոր հարցում</p>	<p>ՊԳ-2,4,6 ԼԳ-2,3</p>
<p>Գրավոր և հեռախոսային հաղորդակցման</p>	<p>Գրավոր խոսքի մշակույթ: Գործնական նամակագրություն:</p>	<p>1</p>	<p>Բանավոր հարցում</p>	<p>ՊԳ-2,3,5 ԼԳ-3,5,6</p>

	<p>հոգեբանական առանձնահատկությունները</p>	<p>Գործնական նամակներ գրելու առանձնահատկությունները: Գործնական նամակներին ներկայացվող հիմնական պահանջները: Նամակների հետ աշխատելու հնարները: Հեռախոսային հաղորդակցման առանձնահատկությունները: Հեռախոսային հաղորդակցմանը ներկայացվող հիմնական պահանջները: Հեռախոսագրույցի կառուցվածքն ու կոմպոզիցիան: Աշխատանք գործնական նամակագրության հետ:</p>			
--	---	---	--	--	--

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը	Ներկայացման ժամկետները	Մտուզման ձևը	Գրականություն
-----	--------------------------------	-----------------------	------------------	------------------------	--------------	---------------

1.	Հաղորդակցումը սոցիալական վարքի համատեքստում	Սոցիալական հաղորդակցում: Միջանձնային փոխազդեցության մակարդակները: Միջանձնային փոխազդեցության կազմակերպման եղանակները:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
2.	Սոցիալական հաղորդակցման տեսակները, գործառույթները և միջոցները:	Սոցիալական հաղորդակցման բազմիմաստությունը: Սոցիալական հաղորդակցման տեսակները: Հաղորդակցման տեխնիկական միջոցները: Ոչ վերբալ հաղորդակցում:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
3.	Հաղորդակցման սոցիալ-հոգեբանական իմաստաբանությունը	Ներգործության մեխանիզմները սոցիալական հաղորդակցման ժամանակ: Փոխըմբռնման մեխազնիզմները:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
4.	Ինքնաներկայացումը սոցիալական շփումների ժամանակ	Ինքնաներկայացում: Ինքնաներկայացման գործառույթները: Ինքնաներկայացման ռազմավարություններն ու տեխնիկաները:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7

5.	Իմիջը և բրենդը հաղորդակցման համակարգում	«Իմիջ» և «բրենդ» հասկացությունները: Բրենդի գործառնություններն ու կառուցվածքը: Անհատական բրենդի մշակման տեխնոլոգիաները: Բրենդի հետազոտության հոգեբանական մեթոդները: Բրենդի ընկալման սոցիալ-հոգեբանական մեխանիզմները:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
6.	Նույնականացման հոգեբանությունը սոցիալական շփումներում	Սոցիալական հաղորդկամնա գեոդերային ասպեկտները: Ինքնաբացահայտումը որպես սոցիալական հաղորդակցման ֆենոմեն:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
7.	Հաղորդակցման կառուցվածքային տարրերը	Արդյունավետ հաղորդակցում: Փոխըմբռնում: Հաղորդակցային գործընթացի կառուցվածքը: Հաղորդակցային կողմնորոշումները սոցիալական շփումներում: Արդյունավետ հաղորդակցման տեխնիկական բաղադրիչները:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7

8.	Հաղորդակցման ապակայունացնող գործոնները և դժվարությունները	Շրջապատող միջավայրի գործոնները: Հասարակական միջավայրի ֆերոմենները: Անհատական-անձնային գործոնները: Հարրասմենթը և սեքսիզմը՝ որպես հաղորդակցման դժվարություններ: Խոսքային պատնեշներ:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
9.	Տարածությունը և ժամանակը սոցիալական հաղորդակցման մեջ	Ժամանակը և միջանձնային փոխազդեցությունը: Ժամանակը և տարածությունը երկխոսական փոխազդեցության ժամանակ: Էմպաթիան և ժամանակը: Ոչ վերբալ փոխազդեցության ժամանակային կառուցվածքը:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
10.	Հաղորդակցման մեջ հետադարձ կապի էությունը և արդյունավետությունը	Գնահատող հետադարձ կապի ազդեցությունները: Արդյունարար հետադարձ կապ:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7

11.	Մոցիալական վարքի ռազմավարությունները դժվարին իրվիճակներում	Կոնֆլիկտային վարք. կառուցվածքը և դինամիկան: Կոնֆլիկտային փոխազդեցության տեսակները, գործառույթները և պատճառները: Կոնֆլիկտային վարքի տարիքային և գենդերային առանձնահատկությունները:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
12.	Հաղորդակցային կոմպետենտությունը և նրա զարգացման ուղիները: Հաղորդակցային կոմպետենտության մոդելները:	«Հաղորդակցային կոմպետենտություն» հասկացությունը: Մասնագիտական կոմպետենտության մոդելները: Մասնֆիլդի և Մատեուի ծառայողական կոմպետենտության եռաչափ մոդելը:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
13.	Հաղորդակցային կոմպետենտության բաղադրիչները	Անձնային դիսպոզիցիաներ: Գիտելիքներ: Հաղորդակցային կարողություններ: Հաղորդակցային կոմպետենտության մակարդակի մոդելը:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
14.	Հաղորդակցային կոմպետենտության ախտորոշումը	Հաղորդակցային կոմպետենտության ախտորոշման հիմնական մեթոդները	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7

	Հաղորդակցային կոմպլեքսային կատարելագործման մեթոդները	Հիմնարար հաղորդակցային կարողությունների թրենինգ:	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7
	Խմբադինամիկական թրենինգ. դասական և ժամանակակից մոտեցումներ	Կոնեկտիվության լաբորատորիա: Ազգային թրենինգային լաբորատորիաներ (NTL)	Ռեֆերատ		Բանավոր ներկայացում, տեսասահիկ	ՊԳ 7

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան պրոյեկտորի առկայությամբ
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	Անհատական համակարգիչ
Համակարգչային ծրագրեր	Microsoft Office
Այլ	

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի²:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

²«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 031301.00.6 Հոգեբանություն _____
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 031301.01.6 Հոգեբանություն _____
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ բակալավր _____
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023 թ.

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՍՀ/բ-027 Հաղորդակցման հոգեբանություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	14	Դասախոսություն	8
			Մեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	6
	Ինքնուրույն	76		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	<p>Դասընթացի նպատակն է ձևավորել հաղորդակցման հոգեբանության բնագավառի վերաբերյալ գիտական և կիրառական պատկերացումներ, ձևավորել այնպիսի գիտելիքներ, կարողություններ, որոնք թույլ կտան արդյունավետ կերպով կազմակերպել և իրականացնել հաղորդակցման գործընթացը անձնական և մասնագիտական ոլորտներում, ինչպես նաև ձևավորել ընդհանուր-մշակութային և մասնագիտական կոմպետենցիաներ, որոնք անհրաժեշտ են բուհի շրջանավարտին:</p>			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • սոցիալական փոխազդեցության տեսակները, • հաղորդակցման ընթացքում փոխըմբռնման մեխանիզմները, <p><i>Հմտություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • հաղորդակցման տեխնիկաների և հնարների, գրույցը վարելու, լսելու կանոններին, համոզելու տեխնիկաների 			

	<p>հմտություն,</p> <ul style="list-style-type: none"> կոնֆլիկտները լուծելու հմտություն, <p><i>Կարողունակություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> մասնագիտական գործունեության ընթացքում արդյունավետ հաղորդակցման տեխնիկաների և հնարների կիրառման կարողություն, միջանձնային հաղորդակցման ընթացքում վարքի ինքնակարգավորման հնարների կիրառման կարողություն:
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1: Հասկացություն հաղորդակցման մասին: Հաղորդակցման կառուցվածքը: Թեմա 2: Հաղորդակցման էության վերաբերյալ հիմնական մոտեցումները ռուսական և արտասահմանյան հոգեբանության մեջ: Թեմա 3: Հաղորդակցման կոմունիկատիվ կողմը: Թեմա 4: Հաղորդակցման ինտերակտիվ կողմը: Թեմա 5: Հաղորդակցման պերցեպտիվ կողմը: Թեմա 6: Հաղորդակցման ոչ վերբալ բաղադրիչի հոգեբանական բնութագիրը Թեմա 7: Հաղորդակցման առանձնահատկությունները կոնֆլիկտի պայմաններում: Թեմա 8: Հետադարձ կապի հաստատումը միջանձնային հաղորդակցման ընթացքում և հաղորդակցային պատնեշների հաղթահարումը: Թեմա 9: Մարդկանց վրա ներգործելու սոցիալ-հոգեբանական մեթոդները և ֆենոմենները: Թեմա 10: Գրավոր և հեռախոսային հաղորդակցման հոգեբանական առանձնահատկությունները:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<ul style="list-style-type: none"> գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ

	<p>քննություններ կամ ստուգարքներ՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:
<p>Գրականություն</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Андреева Г. М. Социальная психология. – М. 2016.- 384с. 2. Горянина В. А. Психология общения М: ВЛАДОС , 2018.- 416с. 3. Грецов А.Г., Азбель А.А. Узнай себя. Психологические тесты для подростков. – СПб., Питер, 2006. – с. 94-96. 4. Панфилова А.П. Психология общения: учебник для студ. учреждений сред. проф. образования.- 3-е изд., стер.- М.: Изд. Центр «Академия», 2016.- 368с. 5. Рогов Е.И. Психология общения. - М.: ВЛАДОС, 2007.- 335с. 6. Шеломова Г.М. Деловая культура и психология общения М: Академия. 2017.- 160 с 7. А. К. Болотова, Юрий Жуков, Психология коммуникаций, Высшая школа экономики; Москва; 2015 8. Психология влияния: Хрестоматия. – СПб: Питер, 2000. 9. Свенцицкий А.Л. Социальная психология. – М.: Проспект, 2004. 10. Знаков В.В. Понимание в познании и общении. – М.: ИПРАН, 1994. – С. 120 –142. 11. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии – СПб. Питер, 2018.- 400 с. 12. Батаршев А. В. Психодиагностика способности к общению или Как определить организаторские и коммуникативные качества личности.- М.: ВЛАДОС, 2016.- 176 с.